

Ενδιαφέρον του κειμένου

Μπορεί οι Επιστήμες να έχουνε μπει στη ζωή μας από πόρτες και παράθυρα, η πρόσληψή τους όμως απ' τον μέσο πολίτη μου φαίνεται μάλλον μουδιασμένη, έως αλλούτερη.

Μια πρώτη ερμηνεία είναι, φυσικά, πως η περιπέτεια της Επιστήμης δεν μπορεί να συναγωνιστεί την «ακροαματικότητα» των πολιτικών δρωμένων, των οικονομικών εξελίξεων αλλά και των καλλιτεχνικών γεγονότων.

Καλό είναι να ξαναθυμίσουμε ότι η οικονομική ζωή κυριαρχείται απ' την Τεχνολογία, ξαδέλφη της Επιστήμης: Τίποτε απ' ό,τι παράγεται δεν είναι «φυσικό», παρά μόνο κατά έναν βαθμό.

Σήμερα, μετά την πλημμυρίδα της πληροφορικής, η τιμή μονάδας κάθε αγαθού περιέχει «τεχνικοεπιστημονικό» ποσοστό μεγαλύτερο απ' το ποσοστό «φυσικού» υλικού!

Τέλος, για τα καλλιτεχνικά πράγματα δεν είναι άσκοπο να θυμόμαστε την ουσιοδέστατη στήριξή τους απ' τον χώρο της επιστήμης - τεχνολογίας.

Ας έρθουμε, λοιπόν, και στην αγάπη. Υποστηρίζω ότι αυτή ακριβώς η αδυναμία μας να ιδούμε πίσω απ' τη γυαλιστερή καθημερινότητα, αυτή είναι που κάνει να πέφτει το σάλιο μας μπροστά στον θορυβώδη πολιτικό, τον γενναιόδωρο εύπορο ή την καλλίπυγον τηλεπαρουσιάστρια.

Σημασία έχει να συνειδητοποιήσεις την ανάγκη να κινηθούμε ένα βήμα πιο πέρα, να ολοκληρώσουμε σε βάθος την κατανόηση της φύσης του κοινωνικού μας περιγυρου.

Ελληνική κοινωνία και Επιστήμη του Θ.Π.Τάσιου

1. Μπορεί οι Επιστήμες να έχουνε μπει στη ζωή μας από πόρτες και παράθυρα, η πρόσληψή τους όμως απ' τον μέσο πολίτη μου φαίνεται μάλλον μουδιασμένη, έως αλλούτερη. Έχω δηλαδή την υποψία ότι η ελληνική κοινωνία δεν έχει πλήρη επίγνωση της σημασίας των γιγαντιαίων μετατοπίσεων των δράσεων εκείνων που την αιμοδοτούν: Η τεράστια συμμετοχή των Επιστημών (και της Τεχνολογίας από κοντά) στο οικονομικό και το πολιτισμικό γίγνεσθαι δεν έχει συνειδητοποιηθεί επαρκώς. Δε διαθέτομε, δυστυχώς, μετρήσεις (παρ' όλο που έχουν δημοσιευτεί λίγες αξιόλογες εργασίες για το θέμα), τα καθημερινά όμως γεγονότα επιτρέπουν την εκτίμηση ότι ο μέσος Έλληνας δεν την γνωρίζει καλά (και δεν την έχει και σε μεγάλη υπόληψη) αυτήν την μέγιστη λειτουργία της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Σ' όποιον βαθμό αυτή η διαπίστωση είναι ακριβής, απαιτεί νομίζω ερμηνείες - άρα και αντίστοιχες μεθόδους θεραπείας. Διότι, όταν την αγνοείς, η πραγματικότητα σε ακοικείται...

2. Μια πρώτη ερμηνεία είναι, φυσικά, πως η περιπέτεια της Επιστήμης δεν μπορεί να συναγωνιστεί την «ακροαματικότητα» των πολιτικών δρωμένων, των οικονομικών εξελίξεων αλλά και των καλλιτεχνικών γεγονότων. Δεν είναι δε πρόπον να διατυπώσω κανείς εδώ ελιτίστικα αναθέματα. Αντιθέτως, να κατανοήσουμε πρέπει - όχι να κατηγορήσουμε. Διότι, πράγματι, είναι φυσικό να προσλαμβάνονται εναργέστερα εκείνα τα συμβάματα του κόσμου που αφορούν άμεσα το στομάχι, το αίσθημα δικαιοσύνης ή την υπαρξιακή μας πλήρωση. Μέχρι εδώ ουδείς φόγος.

Το θέμα είναι σε ποιά βάθος πάει το βλέμμα μας: Σε ποιόν βαθμό δηλαδή διεισδύουμε στα άμεσα τούτα γεγονότα, προκειμένου:

- Να κατανοήσουμε την ανατομία τους. Πόσα άραγε όλα αυτά στεριώνονται και ευοδούνται χάρις ακριβώς στην επιστήμη και την τεχνολογία;

- Να αξιολογήσουμε τη συμβολή των επαγγελματιών του κάθε τομέα. Ποιός άραγε θα έρχεται πρώτος στην καρδιά-μου: Ο γιατρός που με σώζει ή ο τραγουδιστής που με σκεδάζει;

Αμφότερα αυτά τα ερωτήματα θέλουν συζήτηση.

3. Και πρώτα, καλό είναι να ξαναθυμίσουμε ότι η οικονομική ζωή την σήμερα ημέραν κυριαρχείται απ' την Τεχνολογία, ξαδέλφη της Επιστήμης: Τίποτε απ' ό,τι παράγεται δεν είναι «φυσικό», παρά μόνο κατά έναν βαθμό. Ακόμα κι η ύστερη υστερία μας για το περιβάλλον, ομολογεί ότι ο στόχος να θρέψουμε τα δισεκατομμύρια στόματα και να διπλασιάσουμε τη μέση διάρκεια ζωής (έστω και για το μισό της ανθρωπότητας), ήταν καταρ-

Δεν έχουμε δηλαδή σωστή πολιτική στρατηγική για την Επιστήμη και την Τεχνολογία. Άρα θα φτωχαίνουμε κι άλλο κι όχι μόνο στο πορτοφόλι, αλλά και στη νοηματοδότηση του βίου μας.

Δεύτερον, αξιολογώντας κοντόφθαλμα τους επαγγελματίες επιστήμονες, κι υποτιμώντας τον ρόλο τους σε σύγκριση με άλλα σινάφια, προσθέτομε κι άλλο αντικίνητρο για την ανάπτυξη.

Σ' όλα τούτα (και στις προτεραιότητες των Αξιών που τα ερμηνεύουν), μπορεί κανείς να διακρίνει ένα έλλειμμα Παιδείας.

Είναι δε το φαινόμενο τούτο άλλη μια διαπίστωση πως δεν τα έχουμε καλά με την Επιστήμη...

Τι θα κάνουμε για τούτο το εθνικό ζήτημα;

χίν στόχος ιερός. Και τον πετύχαμε μόνον με την Τεχνολογία - όσο κι αν οι «ιδεολογικοί» κι οι νεοθρησκευτικοί πόλεμοι ανταγωνίζονται αυτόν τον στόχο.

Σήμερα, ω μπαταχτοσήδες, για να αρχίσω με παράδειγμα βασικό, η εύρωτη υγεία σας (η ζωή σας δηλαδή) κρέμεται απ' την Ιατρική επιστήμη και τεχνολογία. Σήμερα, μετά την πλημμυρίδα της πληροφορικής, η τιμή μονάδας κάθε αγαθού περιέχει «τεχνικοεπιστημονικό» ποσοστό μεγαλύτερο απ' το ποσοστό «φυσικού» υλικού! Τώρα, λοιπόν, ξέρουμε ποιόν θα 'πρεπε να έχουμε πρώτον στην καρδιά του στομάχου μας.

Όσο για τα πολιτικά δρώμενα, θα ήθελα ν' αρχίσω με τη συμβολή (όση κι αν είναι) των πολιτικών Επιστημών, να προχωρήσω στον ρόλο της πληροφορικής (ιδέστε τα θάμματα που πέτυχε η τράπεζα δεδομένων του εργατικού κόμματος της Βρετανίας), και να φτάσω στην καίρια πολιτική σημασία που έχουν τα ερτζιανά κύματα. Πίσω απ' όλα αυτά κείνται μυριάδες επιστήμονες που τα κατέστησαν δυνατά ή τα υπηρετούν. Ποσοί όμως απ' τους πολιτικά ευαίσθητους πολίτες τα συνειδητοποιούν. Είδατε τί έγινε με τις (εκτός Αγοράς) Επιστήμες της Ιστορίας και της Αρχαιολογίας; Ξαφνικά, πρόπερσι το καλοκαίρι, όλοι τις θυμηθήκαμε, όταν ήταν να προβάσουμε την ελληνικότητα της Μακεδονίας...

Τέλος, για τα καλλιτεχνικά πράγματα δεν είναι άσκοπο να θυμόμαστε την ουσιοδέστατη στήριξή τους απ' τον χώρο της επιστήμης - τεχνολογίας. Απ' τον καιρό του Πυθαγόρα ακόμα, όταν «μεταφράζοντας» τους φυσικούς τόνους σε γλώσσα μαθηματική, κατέστησε ευχερέστατη την κατασκευή μουσικών οργάνων. Αλλά κι ως τις μέρες μας όπου το σιδερένιο καλέμι του γλύπτη έγινε φλογό-

βόλο λεπτής ίνας. Για να μη μιλήσουμε για την τρισδιάστατη ολογραφία που θα παράγει «εκτοπλάσματα» ονειρικής αισθητικής εκφραστικότητας.

Όλα ετούτα τα υπαινικτικά (και ανεπαρκή), κάνουν παρά ταύτα φανερό πως μια στοιχειωδώς βαθύτερη ματιά θα ανακάλυπτε τον τεχνικοεπιστημονικό σκελετό όλων των συνιστωσών του σύγχρονου βίου. Κι «αν δεν γνωρίζεις πιο βαθειά, δεν αγαπάς πιο πλέρια».

4. Ας έρθουμε, λοιπόν, και στην αγάπη. Υποστηρίζω ότι αυτή ακριβώς η αδυναμία-μας να ιδούμε πίσω απ' τη γυαλιστερή καθημερινότητα, αυτή είναι που κάνει να πέφτει το σάλιο μας μπροστά στον θορυβώδη πολιτικό, τον γενναιόδωρο εύπορο ή την καλλίπυγον τηλεπαρουσιάστρια. Ενώ, αντιθέτως, μας χαρακτηρίζει μια καταδικαστική αδιαφορία (όταν δεν είναι και έχθρα!) για τους Γιατρούς και τους Μηχανικούς, αλλά και για τους καθηγητές των λατινικών να πούμε. Πρόκειται γι' άλλη μια διακρίβωση του αναπτυξιακού μας στίγματος. Εκεί βρισκόμαστε· τόση Παιδεία έχουμε. Δεν ωφελεί δε να πεις «ετούτο είναι κακό». Σημασία έχει να συνειδητοποιήσεις την ανάγκη να κινηθούμε ένα βήμα πιο πέρα, να ολοκληρώσουμε σε βάθος την κατανόηση της φύσης του κοινωνικού μας περίγυρου. Αν δεν το κάνουμε, τότε θα συνεχίσουμε να υφιστάμεθα τις ακόλουθες δυσμενείς συνέπειες:

Πρώτον, παραμελώντας ή υποβαθμίζοντας την τεράστια αυτή Δύναμη που υπόκειται των φαινομένων, δεν διαθέτουμε την έμπνευση (ούτε την πλατεία κοινωνική αποδοχή) που απαιτείται για την ενίσχυση αυτής της Δύναμης, για το φούντωμα των

επιστημονικών και τεχνολογικών λειτουργιών στη Χώρα. Δεν έχουμε δηλαδή σωστή πολιτική στρατηγική για την Επιστήμη και την Τεχνολογία. Άρα θα φτωχαίνουμε κι άλλο κι όχι μόνο στο πορτοφόλι, αλλά και στη νοσηματοδότηση του βίου μας.

Δεύτερον, αξιολογώντας κοντόφθαλμα τους επαγγελματίες επιστήμονες, κι υποτιμώντας τον ρόλο τους σε σύγκριση με άλλα σινάφια, προσθέτομε κι άλλο αντικίνητρο για την ανάπτυξη. Ένα αντικίνητρο και μια πίκρα για τα πρόσωπα τα ίδια, που έχασαν κεφάλαιο και δεκαπέντε χρόνια απ' τις καθημερινές χαρές της ζωής για να ωριμάσουν στην ειδικότητά τους, και για να διαπιστώνουν τελικά πως, δε βαριέσαι, όλοι στον ίδιο πολύτο κολυμπάμε. (Αχταρμάς, εν ονόματι δήθεν της ισότητας).

Έτυχε προ μηνός να βρεθώ μια νύχτα στο εφημερεύον ΚΑΤ, κι έζησα έναν έμμονο (και μόνον) καρδιολόγο να διεκπεραιώνει με ψυχραιμία και αποδοτικότητα δύο συγχρόνως περιστατικά στην εισαγωγή (ένα πνευμονικό οίδημα και μια παροξυσμική ταχυκαρδία), ενώ την ίδια ώρα τον καλούσαν απ' όλες τις πτέρυγες του νοσοκομείου. Δεν είναι της στιγμής να περιγράψω τις «υλικοτεχνικές» συνθήκες της δουλειάς αυτού του νέου. Αλλά θέλω να καταγράψω ένα αίσθημα θαυμασμού που με κατείχε, και μια πίκρα για την απουσία των μέσων ενημέρωσης από τους χώρους όπου ασκείται, όπου διδάσκεται ή όπου ερευνάται η Επιστήμη. (Κι όπου... δεν μισθοδοτείται επαρκώς).

Σ' όλα τούτα (και στις προτεραιότητες των Αξιών που τα ερμηνεύουν), μπορεί κανείς να διακρίνει ένα έλλειμμα Παιδείας. Κι είναι χαρακτηριστικός ο υπερτοδουλισμός μας, όταν εκθαμβούμεθα για τη χαμηλή στάση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας παιδείας μας: Διερωτηθήκαμε πούθε έρχονται και πούθε κατεβαίνουν αυτοί οι 100.000 Δάσκαλοι που μας χρειάζονται; Πώς, ξαφνικά και κατ' εξαίρεση, αυτό ειδικώς το κομμάτι του ελληνικού λαού θα είναι (i) άρτια μορφωμένο, (ii) συνεχώς εμπνευσμένο (για ν' αποσπά τα παιδάκια-μας απ' τον ενδημούντα μπλαζεδισμό), (iii) απόλυτα αφοσιωμένο στην (αδιαλείπτως κρινόμενη) δουλειά-του, και (iv) αδιάφορο για τους γλίσχρους μισθούς!

Είναι δε το φαινόμενο τούτο άλλη μια διαπίστωση πως δεν τα έχουμε καλά με την Επιστήμη...

Τι θα κάνουμε για τούτο το εθνικό ζήτημα;
από την εφημερίδα «Το Βήμα», 20/07/1997

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 110 περίπου λέξεις.
2. Να γράψετε τα συνώνυμα των λέξεων: μετατοπίσεων, αναθέματα, δρώμενα, σινάφια, εμπνευσμένο.
3. Να παρουσιάσετε τη δομή της 8^{ης} παραγράφου. (Πρώτον, παραμελώντας ... νοσηματοδότηση του βίου μας)
4. Να βρείτε τη μέθοδο ανάπτυξης των παραγράφων: «α. Μια πρώτη ερμηνεία ... ουδείς ψόγος, β. Έτυχε προ μηνός ... η Επιστήμη». (Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας)
5. Να βρείτε τη μέθοδο πειθούς της παραγράφου: «Σήμερα, ... στομάχου μας». (Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας)

6. Να βρείτε τη συλλογιστική πορεία της παραγράφου: «Τέλος, ... εκφραστικότητα».
7. «Είναι δε το φαινόμενο τούτο άλλη μια διαπίστωση πως δεν τα έχουμε καλά με την Επιστήμη... Τι θα κάνουμε για τούτο το εθνικό ζήτημα;» Ο συγγραφέας ολοκληρώνει το κείμενό του με μια διαπίστωση αλλά και έναν προβληματισμό. Συνεχίζοντας τις σκέψεις του να γράψετε ένα δικό σας κείμενο στο οποίο θα αναλύσετε τις ωφέλειες της τεχνολογίας για τον άνθρωπο, αλλά και ποιες προϋποθέσεις απαιτούνται, ώστε η χρήση της να γενικευθεί.

ΔΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ

Ν. Ρουσάκης

Φιλολογικό Φροντιστήριο